

سلامت و رفاهیت

دانشکده اصول الدین - قم
گروه فقه و حقوق اسلامی
پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان

بررسی حکم فقهی حمله‌های انتحاری

استاد راهنما

جناب آقای دکتر عباسعلی صالحی

نگارش

مرتضی انصاری طادی

تابستان ۱۳۹۵

کلیة اصول الدین - قم
قسم الفقه و الحقوق الاسلامی
رسالة ماجستير

عنوانها
تحليل الحكم الفقهي لعمليات الانتحارية

استاذ المشرف
الدكتور عباسعلي صالحی

إعداد
مرتضى انصاری طادی

صيف ۱۴۳۷

تقدیم به

تمام شهدا و افراد بی گناهی که در حملات تروریستی و انتحاری جان باختند

و

همچنین شهدای گرانقدر مدافعان حرم

سپاس

سپاس از پدر و مادر عزیزم که در تمام مراحل زندگی یاورم هستند.
سپاس از تمامی اساتید گرامی خصوصاً استاد گرامی راهنما جناب آقای دکتر صالحی، مدیر محترم
گروه آموزشی فقه و حقوق اسلامی جناب آقای دکتر رصافی و سایر اساتید دانشکده اصول الدین قم.

چکیده

در سال‌های اخیر با گسترش گروهک‌های تروریستی-تکفیری، عملیات‌هایی تحت عنوان عملیات انتحاری به وجود آمد. این نوع عملیات‌ها، مباحثی را در مجامع علمی و فقهی به خود اختصاص داد و به تناسب اهمیت موضوع از جهت برداشت‌های متفاوت از مشروع بودن یا نبودن انتحار، به بررسی فقهی این نوع عملیات‌ها پرداخته شده است. تبیین و تفهیم عملیات‌های انتحاری و بررسی نظرات فقهای امامیه و اهل سنت، شبهات مرتبط با این نوع عملیات‌ها را رفع کرده و ما را به یک نتیجه‌ی منطقی و عقلانی می‌رساند.

پس از واقعه‌ی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ میلادی، در جامعه‌ی جهانی عناوینی مثل دموکراسی، آزادی، تساهل، تسامح و تروریسم رواج یافت، که گاه مورد استفاده و گاه مورد سوءاستفاده قرار گرفت و در پی همین حوادث و اقدامات تروریستی، پس از آن در کشورهای مختلف، مشروعیت عملیات‌های انتحاری و استشهادی محل بحث و بررسی قرار گرفت.

فقهای امامیه عملیات‌های استشهادی را با توجه به شرایطی جایز و عملیات‌های انتحاری را ممنوع و حرام می‌دانند. اگر چه هم در عملیات استشهادی و هم در عملیات انتحاری، شخص خود را از بین می‌برد، ولی این دو کاملاً از نظر قصد و نیت متفاوت هستند.

تکفیر مسلمانان و در نتیجه، عملیات‌های انتحاری و کشتن مسلمانان، مخالف نص قرآن، سیره و سنت پیامبر صلی علی الله علیه، روش صحابه و فقهای اهل سنت می‌باشد.

واژگان کلیدی: عملیات انتحاری، عملیات استشهادی، ترور، وهابیت، تکفیر، فقه امامیه، فقه عام

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: کلیات و مفاهیم اساسی	۳
۱-۱-۱- طرح مساله	۴
۱-۱-۱- بیان اهمیت مساله	۵
۱-۱-۲- پیشنهاد تحقیق	۶
۱-۱-۳- سوالات اصلی و فرعی تحقیق	۷
۱-۱-۴- فرضیه های پژوهش	۷
۱-۱-۵- روش تحقیق	۸
۱-۱-۶- نتایج علمی و عملی تحقیق	۸
۱-۲- تعاریف و اصطلاحات	۸
۱-۲-۱- انتحار	۸
۱-۲-۱-۱- مصادیق تحقق انتحار	۹
۱-۲-۲- عملیات استشهادی	۹
۱-۲-۳- تکفیر	۱۰
۱-۲-۴- ترور	۱۰
۱-۲-۵- وهابیت	۱۱
فصل دوم: عدم مشروعیت انتحار در منابع فقهی عامه	۱۲
۱-۱- آیات و روایات دال بر حرمت انتحار	۱۳
۱-۱-۱- آیاتی که از قتل نفس نهی می کنند	۱۳
۱-۱-۲- احادیثی که از خودکشی مسلمان نهی کرده اند	۱۶

۱۸	۲-۲-موارد انتحار از سلب.....
۱۸	۲-۲-۱-امتناع از مباح.....
۱۸	۲-۲-۲-ترک حرکت هنگام قدرت.....
۱۹	۲-۲-۳-ترک معالجه امتناع.....
۱۹	۲-۳-حکم انتحار.....
۲۰	۲-۴-اکراه بر انتحار.....
۲۱	۲-۵-آثار مترتب بر انتحار.....
۲۱	۲-۵-۱-خلود در جهنم.....
۲۲	۲-۵-۲-کیفر منتحر.....
۲۴	۲-۵-۳-غسل منتحر.....
۲۴	۲-۵-۴-نماز بر منتحر.....
۲۵	۲-۶-حالاتی که شبیه انتحار هستند ولی انتحار نیستند.....
۲۵	۲-۶-۱-انتقال از یک سبب مرگ به سبب دیگر.....
۲۶	۲-۶-۲-حمله انفرادی به صف دشمن.....
۳۱	۲-۶-۳-انتحار به سبب ترس از فاش شدن اسرار.....
۳۲	۲-۷-ادله شرعی جواز عملیات استشهدی.....
۳۲	۲-۷-۱-آیات.....
۳۴	۲-۷-۲-روایات.....
۳۸	۲-۸-برخی از اقوال علمای معاصر اهل تسنن در خصوص عملیات استشهدی.....
۳۸	۲-۸-۱-شیخ محمد سید طنطاوی.....
۳۹	۲-۸-۲-شیخ عبدالله بن منیع.....
۳۹	۲-۸-۳-شیخ احمد کفتارو.....
۳۹	۲-۸-۴-شیخ عجیل جاسم النشمی.....
۴۰	۲-۸-۵-شیخ عبدالله بن حمید.....
۴۰	۲-۸-۶-شیخ همام سعید.....
۴۰	۲-۸-۷-فتوای شورای فقهای اردن.....
۴۱	۲-۸-۸-فتوای جمعیت علمای فلسطین.....
۴۱	۲-۹-تفاوت بین انتحار و عملیات استشهدی.....

فصل سوم: حکم عملیات انتحاری در فقه امامیه.....	۴۳
۱-۳- ترور و عملیات انتحاری در فقه امامیه.....	۴۴
۱-۱-۳- سابقه ترور و عملیات انتحاری در اسلام.....	۴۴
۲-۱-۳- جریان ليله المبيت.....	۴۴
۳-۱-۳- ترور سعد بن عبادہ.....	۴۵
۴-۱-۳- ترور نافرجام امیرالمؤمنین در ماجرای جمع قرآن.....	۴۵
۵-۱-۳- ترور و شهادت امیرالمؤمنین توسط ابن ملجم.....	۴۶
۶-۱-۳- طرح ترور امام حسن علیه السلام توسط یاران بی وفای ایشان.....	۴۶
۷-۱-۳- امامان شیعه قربانی ترور.....	۴۷
۸-۱-۳- ترور اما رضا علیه السلام.....	۴۷
۲-۳- ترور در قرآن و بررسی دیدگاه مفسران.....	۴۸
۳-۳- بررسی موضوع و مصادیق ترور.....	۵۰
۱-۳-۳- ترورهای سیاسی مقرون به قتل.....	۵۱
۱-۱-۳-۳- آیات.....	۵۱
۲-۱-۳-۳- روایات.....	۵۲
۳-۱-۳-۳- روایات فتک.....	۵۲
۲-۲-۱-۳-۳- دلالت حدیث.....	۵۳
۲-۳-۳- ترورهای سیاسی غیر مقرون به قتل.....	۵۴
۱-۲-۳-۳- دلیل اول (آیات تبییت).....	۵۴
۱-۱-۲-۳-۳- نتیجه گیری و استدلال.....	۵۵
۲-۲-۳-۳- دلیل دوم.....	۵۶
۳-۳-۳- ترورهای غیرسیاسی غیر مقرون به قتل.....	۵۶
۱-۳-۳-۳- دسته اول روایات محاربه.....	۵۶
۲-۳-۳-۳- دسته دوم روایات محاربه.....	۵۷
۳-۳-۳-۳- دسته سوم روایات محاربه.....	۵۸
۴-۳-۳-۳- نتیجه گیری.....	۵۹
۴-۳-۳- ترورهای غیرسیاسی همراه با قتل.....	۵۹
۴-۳- بررسی دیدگاه فقها درباره عملیات استشهادی.....	۵۹

۶۰	۱-۴-۳- دیدگاه موافقین.....
۶۰	۱-۴-۳-۱- ادله موافقین عملیات شهادت طلبانه.....
۶۰	۱-۴-۳-۲- آیات.....
۶۰	۱-۴-۳-۱-۲- آیه اعداد.....
۶۰	۱-۴-۳-۲- کیفیت استدلال.....
۶۱	۱-۴-۳-۲-۳- اطلاق واژه قوه.....
۶۲	۱-۴-۳-۲-۴- عمومیت علت.....
۶۳	۱-۴-۳-۲-۵- آیه نفر برای جهاد.....
۶۳	۱-۴-۳-۲-۵-۱- کیفیت استدلال.....
۶۴	۱-۴-۳-۲-۵-۱-۱- فعل مجاهد.....
۶۴	۱-۴-۳-۲-۵-۲- اشکال این تقریر.....
۶۴	۱-۴-۳-۲-۵-۳- فعل فرمانده الهی جنگ.....
۶۵	۱-۴-۳-۲-۶- آیه اشتراء.....
۶۶	۱-۴-۳-۲-۶-۱- کیفیت استدلال.....
۶۷	۱-۴-۳-۱- روایات.....
۶۷	۱-۴-۳-۱-۳- دسته اول: روایات مبین فضیلت جهاد.....
۶۷	۱-۴-۳-۲-۳- دسته دوم: روایات دفاع.....
۶۸	۱-۴-۳-۴- دلیل عقلی و فطرت.....
۶۸	۱-۴-۳-۱-۴- دلیل اول: عقلانی بودن دفاع.....
۶۸	۱-۴-۳-۲-۴- دلیل دوم: فطری بودن دفاع.....
۶۹	۳-۵- آراء فقیهان معاصر شیعه درباره عملیات استشهادی.....
۶۹	۳-۵-۱- قبول و تایید عملیات استشهادی براساس ادله جهاد.....
۶۹	۳-۵-۱-۱- تحلیل و بررسی مسئله.....
۷۰	۳-۵-۱-۲- سید محمد حسین فضل الله.....
۷۱	۳-۵-۱-۳- آیت الله نوری همدانی.....
۷۱	۳-۵-۲- تایید عملیات استشهادی براساس ادله دفاع.....
۷۱	۳-۵-۲-۱- آیت الله خامنه ای.....
۷۱	۳-۵-۲-۲- آیت الله موسوی اردبیلی.....

۷۱ ۳-۲-۵- آیت الله منتظری
۷۲ ۳-۲-۴- شیخ وهب الزهیلی
۷۲ ۳-۲-۵- شیخ تاج الدین الهلالی
۷۲ ۳-۵-۳- پذیرش عملیات استشهادی براساس ادله عقلی
۷۲ ۳-۵-۱- آیت الله موسوی بجنوردی
۷۲ ۳-۵-۲- آیت الله عبدالنبی نمازی
۷۳ ۳-۵-۴- پذیرش و تایید عملیات استشهادی براساس انحصار طریق در حفظ اسلام و مسلمین
۷۳ ۳-۵-۱- آیت الله مکارم شیرازی
۷۳ ۳-۴-۲- امام خمینی (ره)
۷۳ ۳-۶- عملیات استشهادی؛ حکم اولی یا ثانوی
۷۴ ۳-۷- فروع فقهی قابل استناد بر جواز عملیات استشهادی
۷۴ ۳-۷-۱- جواز بودن استفاده از هر گونه ابزاری که باعث پیروزی است
۷۴ ۳-۷-۲- برتری و فضل شهادت بر اسارت
۷۵ ۳-۷-۳- جواز حمله به قلب دشمن در اسلام
۷۵ ۳-۷-۴- ترس
۷۶ ۳-۸- شرایط عملیات شهادت طلبانه
۷۸ ۳-۸-۱- ادله مخالفین عملیات استشهادی
۷۸ ۳-۸-۱-۱- انتحاری بودن عملیات استشهادی
۷۸ ۳-۸-۱-۱- آیات
۷۹ ۳-۸-۱-۲- روایات
۸۰ ۳-۸-۱-۳- قاعده لاضرر
۸۰ ۳-۸-۲- پاسخ ادله مخالفین

۸۱ فصل چهارم: وهابیت، تکفیر و انتحار

۸۲ ۴-۱- ریشه های تاریخی وهابیت
۸۳ ۴-۱-۱- ریشه های وهابیت در قرون اولیه اسلامی
۸۳ ۴-۱-۱-۱- معاویه ابن ابوسفیان متوفای سال ۶۰ هـ.ق
۸۴ ۴-۱-۱-۲- مروان بن حکم متوفای سال ۶۱ هـ.ق

- ۸۵ ۴-۱-۱-۳- حجاج بن یوسف متوفای سال ۹۵ هـ ق.
- ۸۵ ۴-۱-۱-۴- بر بهاری متوفای سال ۳۲۹ هـ ق.
- ۸۵ ۴-۱-۱-۵- ابن بطه متوفای سال ۳۸۷ هـ ق.
- ۸۶ ۴-۱-۱-۶- ابن تیمیه متوفای سال ۷۲۸ هـ ق.
- ۸۶ ۴-۱-۱-۷- محمد بن عبدالوهاب متوفای سال ۱۲۰۵ هـ ق.
- ۸۶ ۴-۱-۲- بنیانگذاران فرقه وهابیت.
- ۸۶ ۴-۱-۲-۱- ابن تیمیه بنیانگذار اندیشه ی وهابیت.
- ۸۷ ۴-۱-۲-۱-۴- اولین آثار انحراف ابن تیمیه.
- ۸۷ ۴-۱-۲-۲-۱-۴- عکس العمل افکار باطل ابن تیمیه.
- ۸۸ ۴-۱-۲-۱-۳- انتقاد بزرگان از ابن تیمیه و ردیه ها بر بطلان عقایدش.
- ۹۲ ۴-۱-۲-۱-۴- عوامل انزوای ابن تیمیه و علل گسترش مجدد افکار او.
- ۹۳ ۴-۱-۳- نگاهی گذرا به زندگی محمد بن عبدالوهاب.
- ۹۴ ۴-۲- سابقه تکفیر مسلمانان توسط وهابیت.
- ۹۴ ۴-۱-۲-۱- ابن تیمیه و تکفیر مسلمانان و کشتن آن ها.
- ۹۵ ۴-۲-۲- محمد بن عبدالوهاب و تکفیر و مشرک خواندن مسلمین و جهاد با آنان.
- ۹۸ ۴-۲-۳- بیان فتاوی مفتیان وهابیت در موضوع تکفیر.
- ۹۸ ۴-۱-۳-۲- فتاوی ابن جبرین بر کفر شیعه.
- ۱۰۰ ۴-۲-۳-۲- اعلام رسمی جهاد علیه شیعه.
- ۱۰۱ ۴-۳-۲-۳- فتوای هیئت عالی الفتای سعودی بر کفر شیعه.
- ۱۰۱ ۴-۳-۲-۴- زرقاوی و فتوای جهاد علیه شیعه.
- ۱۰۲ ۴-۳-۲-۵- تکفیر علمای شیعه توسط امام جماعت مسجد الحرام.
- ۱۰۲ ۴-۳-۲-۶- دارالافتای اهل تسنن عراق.
- ۱۰۲ ۴-۳- نقد نظریه های وهابیت، در تکفیر مسلمانان.
- ۱۰۲ ۴-۱-۳-۱- تعارض تکفیر مسلمانان با نص قرآن.
- ۱۰۵ ۴-۲-۳-۲- تعارض تکفیر مسلمانان با سنت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله.
- ۱۰۶ ۴-۳-۳-۳- تعارض تکفیر مسلمانان با سیره پیامبر صلی الله علیه و آله.
- ۱۰۶ ۴-۳-۳-۴- تعارض تکفیر مسلمانان با روش صحابه.
- ۱۰۶ ۴-۳-۳-۵- تعارض تکفیر مسلمانان با نظریه علمای اهل سنت.

۱۰۹	نتیجه گیری
۱۱۲	پیشنهادات
۱۱۳	منابع و مآخذ
۱۱۳	منابع عربی
۱۲۱	منابع فارسی
۱۲۲	سایت ها و مقالات
۱۲۳	نرمافزار

مقدمه

در جهان امروز تروریسم دولتی و بین‌المللی دنیا را فرا گرفته و مسلمان و غیرمسلمان را هدف قرار داده است. اقدامات تروریستی تحت عنوان عملیات‌های انتحاری، در سال‌های اخیر افزایش چشمگیری داشته و مرکز این گونه عملیات‌ها خاورمیانه می‌باشد. جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب به دلیل پتانسیل‌های شیعی انقلاب و مواضع آن در قبال مسائل بین‌المللی، مورد توجه قرار گرفته است. از همان آغاز انقلاب اسلامی و سال‌های ابتدایی، نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران قربانی خشونت و تروریسم بوده و در محکوم کردن اقدامات تروریستی لحظه‌ای درنگ نکرده است. واقعیت آن است که اساس انقلاب اسلامی بر مبنای یک روحیه اصلاح طلبی ملهم از بعثت انبیا و امامان اهل بیت علیهم السلام بوده است. همین امر موجب براندازی رژیم پهلوی و به چالش کشیدن حکومت طاغوت در دنیا شد. نظام جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اصول دیانت اسلام، کوششی در جهت تحقق بخشیدن به تئوری دولت اخلاقی می‌باشد. این دولت خواهان حاکمیت ارزش‌های اخلاقی هم در سطح جامعه و هم در سطح فردی به منظور ارتقای اخلاقی اجتماع و ایجاد و استمرار بخشیدن به موازین و ارزش‌های اخلاقی در سطح ملی و عرضه آن‌ها به سطح بین‌المللی می‌باشد. مبارزه با تروریسم در نظر و عمل همیشه مورد تاکید دولت مردان جمهوری اسلامی ایران بوده است. هر کس باید ایمان پیدا کند که حیات، ودیعه و امانت الهی بوده و نقطه‌ی عزیمت اعتلا و کمال آدمی است. خیانت در این امانت از نظر عقل و مذهب و البته اخلاق، جنایتی غیر قابل بخشش است. خودکشی اهانت به خداوند متعال است و اسلام نیز به این دلیل، چنین اهانتی را نسبت به خالق تحمل نکرده و آن را گناهی نابخشودنی اعلام کرده است.

شریعت الهی حقوق افراد را عطیه‌ایی از جانب خداوند متعال درباره بندگان می‌شمارد و هرگونه تصرف و استفاده از این حقوق را که منافی شریعت و مقاصد شارع انجام گیرد، باطل به حساب می‌آورد. به همین دلیل دین اسلام، خودکشی را در عداد گناهان بزرگ قرار داده و مرتکب آن را مستوجب عقاب و کیفر اخروی می‌داند. زیرا حیات از جمله عطایایی است که خداوند در وجود افراد به ودیعه نهاده است و افراد بشر نمی‌توانند این حق را از خود سلب کنند.

دنیای امروز با گروهک‌هایی تروریستی-تکفیری روبه‌روست که تکفیر مسلمانان را مطابق با دین اسلام و عملیات‌های انتحاری را مجاز می‌دانند. بی‌گمان قتل عام کودکان و زنان بی‌دفاع نه تنها با فقه امامیه و دین اسلام تعارض دارد، بلکه انسانیت هم چنین رفتاری را نمی‌پذیرد. در سال‌های اخیر با افزایش گروهک‌های تروریستی همچون القاعده و داعش و جواز این نوع عملیات‌ها، ایجاب می‌کند ادله و مبانی فقهی مورد تحلیل و بررسی قرار بگیرد. دنیای اسلام با یکی از مهم‌ترین چالش‌های خود مواجه شده است که موشکافی دقیق بر پایه استدلال و استنباط، مسئله‌ایی مهم و حیاتی می‌باشد. جریان‌های وهابی و تکفیری با برداشت‌های خود از قرآن و سنت، عملیات‌های انتحاری را مجاز دانسته و حتی راه ورود به بهشت را شرکت در این گونه عملیات‌ها می‌دانند. لذا تبیین عملیات‌های انتحاری و استشهادی و حدود و مرز آن‌ها برای رسیدن به یک نتیجه منطقی و عقلانی، ضروری است.

فصل اول:

کلیات و مفاهیم اساسی

۱-۱- طرح مساله

با توجه به جامعیت دین مبین اسلام و رشحات عقلانی که در تار و پود احکام تشریحی و معارف تکوینی آن نهاده شده است، امروزه نباید حرکت‌های وقیحانه تکفیری و سلفی به نام دین مبین و رأفت طلب اسلامی نوشته شده و چهره واقعی این دین را نزد جهانیان به انزوا و کدورت بکشانند. لذا با توجه به اطلاعات موجود پیرامون چارچوب نظریات اسلامی در فقه و دیگر علوم دینی، نمی‌توان پذیرفت که این دین به کشتن زنان و کودکان بی گناه جواز شرعی داده است. این موضوع دارای گستره‌ای در ابعاد اجتماعی، سیاسی، تربیتی و فکری است که باید با دقت نظر به آن پرداخت تا از طرفی بتوان با نگرشی علمی به علل پدید آمدن چنین مسائلی در جهان اندیشید و از طرف دیگر نیز با تکیه بر دانش و اطلاعات کافی از آن‌ها، با این رخداد مواجه نمود و از انتشار و پیشرفت آن ممانعت کرد. در بعد اجتماعی و سیاسی باید به دنبال مجموعه‌ای علل بود که از طرف حاکمان وقت و شرایط مادی و معنوی حیات اجتماعی بسترهای شکل‌گیری رفتارهای غیر عقلایی را در افراد یک جامعه پدید می‌آورد. آنچه که از تنگناهای اقتصادی و اجتماعی از طرف حاکمان جور رخ می‌دهد می‌تواند در آینده موجب بروز رفتارهای هنجارشکنانه و غیر خردمندانه از افراد آن جامعه شود.

در چهارچوب نظری و حقوقی نیز باید به روش‌های معرفت‌شناسی دینی که از طرف علما و فضیلابی یک دین و آیین مطرح می‌شود توجه کافی نمود. این روش‌ها در صورتی که همراه با کژتابی‌های معرفتی خود علمای دین باشد و مردم نیز مستقیم با معارف دینی در ارتباط نبوده و فهم علمای آن‌ها در این بین واسطه فهم دین باشد بسیار می‌تواند در بروز معارف کاملاً انحرافی در دین اثرگذار باشد. زیرا منابع اصیل دینی با ادبیاتی که حاصل از عالم غیب است می‌تواند سطوح مختلف

از مخاطبین خود در طیف‌های مختلف استدراک مورد حمایت و پوشش قرار دهد و لذا نباید انتظار داشت مردم برای هر مسئله مدام به واسطه در فهم دین مراجعه نموده و تکدی معرفت کنند. این نیز با رسالت کتاب وحی در تعارض است چراکه خدای تعالی در قسمت‌های مختلف این کتاب آسمانی مردم را بدون هیچ واسطه‌ای به فهم و تأمل در آیات خود دعوت می‌کند. البته مراجعه به عالم و متخصص در اموری که فهم آن نیاز به مقدماتی از علوم و معرفت‌شناسی جامع از همه منابع دینی دارد الزامی است، لیکن سخن در تعمیم این روش به همه ازمه و حالات ممکن است. این مهم وقتی بیش از پیش حائز اهمیت می‌شود که می‌بینیم پدیده شوم تروریست و ظهور گروه‌های تکفیری منتسب به دین اسلام، آبشخور پدیده واداده‌گی و خودفروشی عقل در مقابل مفتیان دینی است که عمده آنها دست‌نشانده‌های اجانب و دولت‌های استکباری هستند. مردمانی که با کهولت فکری و عقب‌افتادگی‌های تربیتی و عقلی هر آنچه یک مفتی برای او بیان می‌کند، متن دینی می‌دانند و حتی حاضرند مهم‌ترین و عزیزترین گوهر حیات خود که جان شریف الهی است را برای تحقق خواسته آن فدا کنند و در مقابل، جان هزار بی‌گناه دیگر را نیز به ورطه نابودی بکشانند.

بنابرمطالب بیان شده، مسئله اصلی این تحقیق کشف دیدگاه اسلام پیرامون انتحار، ترور و استشهاد در منابع شیعه و سنی است. با این فرضیه که ترور و انتحار حتی در مذهب عامه مسلمین نیز مردود و مطرود بوده‌است و گروه‌های نوظهور تکفیری با برنامه‌های از پیش تعیین شده اجانب و دولت‌های مستکبر نشان دادن احکام و جابه‌جا کردن مصادیق، بستری شبیه جنگ جمل ان‌الحکم الا الله به راه انداخته‌اند و نه تنها جوامع اسلامی بلکه سراسر جهان در معرض تهدیدهای شدید امنیتی و سیاسی قرار داده‌اند.

۱-۱-۱- بیان اهمیت مساله

با توجه به شرایط خاصی که در عصر حاضر بر این منطقه و کشورهای اسلامی حاکم است مهم‌ترین مسئله‌ای که باید در پی حل و رفع بحران از قبل آن بود، مسئله بروز گروه‌های تکفیری است که با به آشوب کشاندن کشورهای تابع خود، زمینه تجزیه این کشورها و حضور بیگانگان در آن را

فراهم می‌کنند. همچنین با توجه به اینکه بیشتر منازعات منطقه ای در این ایام به خاطر وجود کشور ایران اسلامی به عنوان محور مقاومت و مبارزه با امپریالیسم جهانی است؛ دشمن درصدد است با استفاده از فرقه‌های مذهبی مختلف در ایران، شعله اختلاف را افزون نموده و گوشه ای از آشوب‌ها و ناامنی‌های منطقه را به داخل ایران سوق دهد. این مهم علاوه بر تدبیر و ملاحظات تجربی و عقلایی نیاز به یک گفتمان سازی و حل تئوریک مسئله اندیشه‌های تکفیری است. خصوصاً هنگامی که ثمرات پرورش این تفکر حمله به مردم غیر نظامی غرب و دامن زدن به موج اسلام هراسی در جهان کنونی است. لذا پرداختن به چنین موضوعی و حل ریشه‌ای مسائل علمی آن از دیدگاه اسلام می‌تواند در حل و فصل مناسبات نظری این پدیده دینی - سیاسی مفید واقع شود.

۱-۱-۲- پیشینه تحقیق

پژوهش‌های فراوانی اعم از کتاب مقاله و پایان نامه با موضوع انتحار انجام شده نگارنده در اینجا به اختصار به میزان ارتباط منابع با موضوع پژوهش خواهد پرداخت.

کتاب‌ها: یکی از بهترین کتبی که تا کنون در این باره نگاشته شده است کتاب «دفاع پیش دستانه» تألیف محمد جواد آقا باقری می‌باشد. این کتاب در سال ۱۳۹۳ توسط انتشارات دانشگاه امام صادق به چاپ رسیده که مولف در آن به بررسی فقهی و حقوقی منازعات مسلحانه ترور و عملیات انتحاری و استشهادی پرداخته است.

کتاب دیگری که در این زمین نوشته شده است؛ کتاب «مبانی فقهی عملیات استشهادی از دیدگاه شیعه و اهل سنت» می‌باشد این کتاب تألیف دکتر امیر ملا محمدعلی می‌باشد. که در سال ۱۳۸۵ توسط انتشارات زمزم هدایت به چاپ رسیده است در این کتاب به بررسی عملیات استشهادی، شرایط و ادله آن و همچنین شبهات وارد شده بر این نوع عملیات پرداخته است. کتاب‌های دیگری که مرتبط با موضوع می‌باشند مانند «عملیات استشهادی چرا و چگونه» تألیف حسن باقری و مرتضی سالمی نیز با موضوع مرتبط می‌باشد.

پایان نامه‌های زیادی تا کنون در این زمین نگاشته شده که بیشتر ناظر به جنبه حقوقی بحث بوده و

از منظر فقهی کمتر بحث شده و همچنین دیدگاه فرقه‌های نوظهور هم در این پایان نامه‌ها مورد غفلت قرار گرفته است.

مقالات مرتبط با موضوع هم در این زمینه رشد چشمگیری داشته ولی باز هم جنبه فقهی و دیدگاه فرقه‌های نوظهور به شایستگی مورد بحث و دقت قرار نگرفته است.

۱-۱-۳- سوالات اصلی و فرعی تحقیق

سوال اصلی:

-حکم حمله‌های انتحاری از منظر فقه اهل سنت و شیعه چیست؟

سوالات فرعی:

-حکم عملیات استشهادی از منظر فقهای امامیه چیست؟

-تاریخچه شکل‌گیری فرقه تکفیری اهل سنت چیست؟

-با توجه به مشابهت‌های عملیات شهادت‌طلبانه و حملات انتحاری از نظر شکل کار و ابزار مورد

استفاده تفاوت این دو در چیست؟

۱-۱-۴- فرضیه‌های پژوهش

-فقهای عامه و امامیه با تمسک به آیات قرآن و روایات، حملات انتحاری را حرام و خلاف سیره و شرع قلمداد نموده‌اند. و براساس ادله‌ای عملیات شهادت‌طلبانه را جایز می‌دانند.

-فقهای امامیه جواز عملیات شهادت‌طلبانه را با تمسک به آیات جهادی و دفاع و - روایات مبین

فضیلت جهاد، روایات دفاع، علاقه اولیای الهی به شهادت و ادله عقلی و فطری اثبات کرده‌اند.

-فرقه‌های تکفیری اهل سنت خصوصاً وهابیت، از قرن دوازدهم هجری به بعد با کمک مستشاران

انگلیسی و غربی بوجود آمد.

-عملیات‌های استشهادی و انتحاری از لحاظ مفهوم و موضوع متفاوت می‌باشند.